



Br: 02-056/20-3197

12.05.2020. godine

## **Izveštaj o sprovedenom Javnom pozivu nevladinim organizacijama za konsultovanje u cilju pripreme sektorske analize Ministarstva pravde**

Saglasno članu 79 Zakona o državnoj upravi ("Sl. list Crne Gore", br. 78/2018) i članu 12 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Sl. list Crne Gore“, broj 41/18), a u vezi sa članom 32a stav 2 Zakona o nevladinim organizacijama ("Sl. list Crne Gore", br. 39/11 i 37/17), Ministarstvo pravde je, dana 17.04.2020. godine, uputilo Javni poziv zainteresovanim nevladinim organizacijama za konsultovanje u cilju pripreme sektorske analize Ministarstva pravde, radi utvrđivanja prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u tim oblastima za 2021. godinu.

Konsultacije su trajale 15 dana, zaključno sa 04.05.2020. godine, u okviru kojih su nevladine organizacije „Juventas“ i „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ dostavile sugestije i komentare na nacrt sektorske analize, elektronskim putem.

**Komentar nevladine organizacije Juventas** se odnosio da je predviđeni iznosa sredstava javnog konkursa (50.000 €) za finansiranje programa/projekata NVO nedovoljan za sprovođenje sveobuhvatnih i kvalitetnih aktivnosti, ukoliko bi se sprovodio očekivani broj projekata predviđen nacrtom sektorske analize (10). Upućena je i sugestija u cilju postizanja održivosti pružanja usluga od značaja licima na održavanju kazne na način da usluge psihosocijalne podrške, rada u grupama, rada u grupama sa određenim podgrupama osuđenika (osobe sa istorijom korišćenja psihoaktivnih supstanci, maloljetnici, žene i sl.) pružaju licencirane nevladine organizacije.

### **Odgovor:**

#### **Preporuka br. 1. se ne prihvata.**

Kada je u pitanju iznos sredstva predviđen ovim konkursom, navodimo da nije nužno da se sredstva rasporede za 10 projekata, već je sektorskom analizom predviđeno da maksimalan broj projekata za finansiranje bude 10. Prilikom raspodjele sredstava, Komisija Ministarstva pravde će, kao i na prethodnim konkursima, voditi računa o preporukama nezavisnih procjenjivača koje se odnose na budžete prijavljenih projekata i shodno tome donijeti konačnu rang listu.

#### **Preporuka br. 2. se prihvata.**

Ministarstvo pravde i Uprava za izvršenje krivičnih sankcija su saglasne sa predlogom za licenciranje servisa koje pružaju nevladine organizacije u okviru zatvorske ustanove u cilju obezbjeđenja stručne podrške za lica lišena slobode, čime bi se ostvario kvalitet i kontinuitet u ovoj oblasti.

**Komentari nevladine organizacije Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore** su se odnosili na sljedeće:

1. U tački 2.1. nacrtu sektorske analize u dijelu koji se odnosi na opis problema, potrebno je ukazati na neadekvatne uslove smještaja i postupanje prema licima sa invaliditetom koje izdržavaju kaznu zatvora, kao i na adekvatnu primjenu **člana 27 stav 3 Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti** (Sl. list CG, br. 36/15) (kojim je propisano da se zatvorenici sa invaliditetom smještaju na način primjeren vrsti i stepenu invaliditeta) i **člana 6 tački 13 Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom** (kojim je navdano da objekti za izvršavanje krivičnih sankcija - zatvor, vaspitni zavod i slično moraju ispoštovati standarde pristupačnosti za kretanje osoba s invaliditetom).

2. U tački 2.1 u dijelu koji se odnosi na podatke - analize, studije, statističke izvještaje, koji pojašnjavaju navedeni problem, potrebno je navesti Preporuke Komiteta UN (CRPD/C/MNE/CO/1) o pravima lica sa invaliditetom Crnoj Gori imajući u vidu da Komitet izražava zabrinutost u smislu daljeg napretka u pristupu pravdi. Posebno je potrebno istaći ključne djelove Preporuka - Poglavlje B (**član 13 - pristup pravdi**, tačka 26, podtačke a) i b), tačka 27, podtačke a) i b); **član 14 - sloboda i sigurnost osobe**, tačka 28 i tačka 29; **član 15 - sloboda od mučenja ili okrutnog i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja**, tačka 30 i tačka 31; **član 16 - sloboda od eksploatacije, nasilja i zlostavljanja**, tačka 32, podtačke a) i b), tačka 33, podtačke a), b) i c).

3. Preporuke Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom Crnoj Gori potrebno je definisati i kao strateške ciljeve u dijelu 3.1. i u dijelu 2.3. Nacrta sektorske analize kroz sljedeće aktivnosti:

- Sprovesti **obuke za nadležne pojedince**, posebno službenike zadužene za sprovođenje zakona u skladu sa Konvencijom, uključujući sudske, policijske i notarske službenike na način da budu obučeni za primjenu pristupa ljudskih prava osobama s invaliditetom, a što je definisano i kao preporuka Komiteta;
- Razviti **metodologiju istraživanja** kroz ankete, upitnice, obuke, edukacije, treninge, kako zaposlenih u institucijama pravosuđa, tako i zaposlenih u zatvorskom sistemu radi procjene stanja i potreba u radu s osobama s invaliditetom, i među samim osobama s invaliditetom. Istaći i da su posebno ugrožene žene s invaliditetom, kao dvostruko diskriminisane, te da bi se prvobitno kroz razne vidove istraživanja moglo uticati na smanjenje višestruke i intersekcijske diskriminacije;
- Predvidjeti aktivnosti **monitoringa poštovanja prava pritvorenih i zatvorenih lica s invaliditetom**, uključujući pristupačnost objekata i sredstava prevoza u zatvorske objekte, te uslova u samim pritvorima/zatvorima. Takođe, omogućiti NVO, odnosno organizacijama osoba s invaliditetom da kroz različita istraživanja (sprovođenje monitoringa) na teritoriji Crne Gore prikupe podatke o pristupačnosti institucija pravde i zatvorskih objekata, i sprovedu neophodne analize s predlogom plana aktivnosti koji bi poslužili nadležnim institucijama, a sve s ciljem jačanje razvoja institucionalnih kapaciteta i adaptiranja prostorija za lica sa invaliditetom.

## **Odgovor:**

### **Preporuka br. 1. se ne prihvata.**

U svim organizacionim jedinicama Uprave za izvršenje krivičnih sankcija su obezbijeđene prostorije za boravak lica sa invaliditetom. U maloljetničkom zatvoru, Istražnom zatvoru Podgorica i Zatvoru za kratke kazne ima prostorija za lica sa invaliditetom izrađena prema evropskim standardima u kojoj je između ostalog adaptiran toalet, tuš kabina i umivaonik, kao i prilazna rampa za lica sa invaliditetom. U zatvoru Bijelo Polje izgrađene su četiri prilazne rampe za lica sa invaliditetom. U F paviljonu Kazneno popravnog doma na ulazu u hodnik i rampa za ulazak u dvorišni dio u potpunosti je prilagođena potrebama lica sa invaliditetom, a u prostoriji u Odjeljenju za žene, u prethodnoj godini su osposobljene odgovarajuće sanitarije u sobi za lica sa invaliditetom. U okviru Kazneno popravnog doma Podgorica, u dijelu gdje se obavljaju porodične posjete, ima prostorija u potpunosti prilagođena potrebama lica sa invaliditetom u kojoj je, između ostalog, adaptiran toalet, tuš kabina, umivaonik, kao i prilazna rampa za lica sa invaliditetom.

Shodno navedenom, ukazujemo da organizacione jedinice Uprave za izvršenje krivičnih sankcija raspolažu adekvatnim kapacitetima za smještaj lica sa invaliditetom.

### **Preporuka br. 2. se ne prihvata.**

U Upravi za izvršenje krivičnih sankcija je još u 2012. godini donijeto Uputstvo o postupanju prema licima sa invaliditetom za vrijeme izvršenja kazne zatvora i pritvora, kojim je regulisan opšti režim zabrane diskriminacije po osnovu invalidnosti, posebni slučajevi diskriminacije lica sa invaliditetom, uključenost lica sa invaliditetom u sve sfere života u Upravi, jednakost prava i obaveza, poštovanje ljudskih prava i dostojanstva lica sa invaliditetom, ostvarivanje zdravstvene zaštite, te obaveze Uprave, za obezbjeđivanje pristupa objektima koje koriste lica sa invaliditetom, adaptaciju objekata i obezbjeđenje adekvatnih uslova boravka prilagođenih ovoj kategoriji lica.

Kada su u pitanju lica sa oštećenjem vida i sluha u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, niko od lica lišenih slobode nema potpuni gubitak vida ili sluha, tako da lica koja imaju slabiji vid nose očna pomagala, a što se tiče lica koja imaju slabiji sluh radi se uglavnom o licima kod kojih je to posljedica godina starosti. S tim u vezi, licima lišenim slobode se nesmetano obezbjeđuje pristupačnost informacija, komunikacija i usluga posredstvom službenika zaduženih za realizaciju tretmana.

Navodimo da do sada nije zabilježen slučaj prinudne hospitalizacije ili lišenja slobode lica na osnovu invaliditeta.

### **Preporuka br. 3 se ne prihvata.**

Kada su u pitanju službenici Uprave za izvršenje krivičnih sankcija i rad sa kategorijom zatvorenika sa invaliditetom, napominjemo da su kroz projekte „PREDIM“-a aktivnosti bile usmjerene na rad sa ranjivim kategorijama, a da je kroz projekat Savjeta Evrope “Unaprjeđenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori” kontinuirano rađeno na obučavanju službenika u cilju poštovanja prava svih lica lišenih slobode u ovoj ustanovi. U okviru istog projekta organizovana su i tri kruga obuka na temu međunarodnih smjernica za djelotvornu istragu i dokumentovanje torture i drugog svirepog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Istanbulski protokol. U prethodnom periodu, u okviru ovog projekta, održano je niz dvodnevni kaskadni obuke za službenike različitih sektora i službi UIKS-a.

Teme su bile usmjerene na podizanje kapaciteta službenika u prevenciji torture, kao i izgradnji nulte tolerancije na torturu u zatvorima.

Takođe napominjemo da je sektorskom analizom kao prioritarna oblast za naredni period označena priprema za otpust i postpenalna podrška, u odnosu na prethodni period. Shodno tome, smatramo da se mogu sprovesti aktivnosti u oblasti obrazovanja, obuka i rada sa licima sa invaliditetom, jednako kao i sa ostalim zatvorenicima, takođe postpenalni prihvati tačnije reintegracija u društvo lica sa invaliditetom bi trebao da bude poseban izazov i prostor za saradnju UIKS-a sa NVO sektorom u okviru ovog javnog konkursa.

Izveštaj o sprovedenim konsultacijama će biti objavljen na internet stranici Ministarstva pravde i portalu e-uprave i dostavljen učesnicima konsultacija – NVO „Juventas“ i NVO „Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore“.



S poštovanjem,

  
Nada Stanišić

Sekretarka ministarstva